

Minnesanteckningar workshop universell utformning 2/3- 2024

Politiker

Styrning:

- Politiker bör ställa krav på beställningar på rätt nivå, idag går design före tillgänglighet i nya byggnader. Politikerna måste vara trygga i att projekten ska säkerställas, men byggherrarna borde ha rätt kunskap. Det finns exempel på att man behöver ha två lösningar istället för en när man bygger.
- Målet är också att ha ett förhållningssätt så att alla individer kan röra sig fritt i samhället. Ha rätt "glasögon" på sig hela processen. Att styra det som kan styras från politikernas håll. Bör vi få bättre dialoger med olika rörelser? Borde adresseras bättre.

Ansvarsfördelning:

- Man måste tänka på helheten, dialoger bör förbättras från beslut till verkställighet. Man tror att någon annan äger frågan. Man måste veta vem som är ansvarig, kanske utse en politisk ansvarig som är med hela vägen, vem ska ha det överordnade ansvaret? Tillsammans med tjänstepersonen/byggherren/politiker?

Systematisering:

- Beroende på var man sitter som politiker ex kultur och fritid, samhällsbyggnad, omvårdnadsnämnden så beror det på vilket perspektiv man har som politiker. Man massproducerar till exempel parkbänkar, teknisk handbok finns för att få till systematisering.
- Hur ska kedjan hänga ihop? Lyft frågor med privata byggherrar.
- Riktlinjer, varför lägger man ut bommar... personer med rullstol kommer inte in i skogen. Ha en större öppning vid sidan ett alternativ.

Uppföljning och utvärdering:

- Samarbeta och ge goda exempel för andra verksamheter, kanske vara ambassadör. Det som möjliggör är att investera och styra. Man är inte färdig förrän man har utvärderat som borde finnas på tjänstepersonsnivå. Bygga en organisation där det sitter.

Resurser:

- Målen ska uppnås genom lagkrav, ekonomi, ha resurser i form av personal och tid. Jättesvår fråga och var man lägger ambitionsnivån. Man gör ett gott arbete många gånger och arbetet skulle kunna göras bättre om det fanns mer resurser. Resurs, tid och kompetens ska säkerställas, våga ställa kontrollfrågor till byggarna.

Tjänstepersoner

Vad innebär universell utformning i processen?

Upphandling:

- Kompetenskrav på tillgänglighet vid upphandling av konsulter.
- Behovstyrt – beskriv funktionen.

Planering:

- Läget/terrängen – går tillgängligheten att lösa?

- Målkonflikter – inte alltid lätt att lösa. Måste bära med sig frågorna genom processen. Lösningar kan komma i efterhand.
- Kompetens är viktigt.
- Fråga: gång/cykel bana hur kan det bli inkluderande?

Bygglov:

- Granska tillgänglighet utifrån BBR.

Vad gör vi idag?

Upphandling:

- Inköspolicy läggs fram för olika råd (funktionsrättsrådet).

Planering:

- Samråd med funktionsrättsrådet.
- Att vi utbildar oss.

Bygglov:

- Krav på tillgänglightessakkunnig av sökande

Målkonflikt:

- Konflikter i olika intressen. Nivåskillnader kopplat till skyfallshantering krockar tex med tillgängligheten. Det finns standardlösningar i trafikplaneringen. Det innebär också att det uppstår kostnadskonflikt, pga att tex en exploitörs uppdrag bara sträcker sig till en geografisk yta. Byggherren eller kommunen vid nybyggnationer? Vem betalar?

Systematisering:

- Frågorna måste ses över från början och hela vägen genom processen! Vi behöver prata mer om dessa frågor! Kanske en checklista för att det inte ska vara personberoende om det lyfts upp i ljustet eller ej. Hur fångas det upp tidigt i processen? Tips! Detaljplanehandboken – vad kan kommunen ställa för krav utifrån PBL när det gäller storlekar på lägenheter etc. Teknisk handbok kan bli bättre på uppföljning för det hamnar ofta i glömska och att föra över kunskap mellan projekt.

Återföra kunskap:

- Vikten av att lära av tidigare projekt och erfarenheter för att förbättra framtida arbeten. Betonar behovet av att implementera lösningar som är anpassade för olika scenarier och tar hänsyn till behoven hos olika användargrupper, samt att investera mer tid i att följa upp och utvärdera projekt för att säkerställa kontinuerlig förbättring.

Resursutmaningar:

- Gruppen konstaterar att de saknar tillräckliga resurser för att möta målen.
- Reflektioner kring var resurser bör finnas.

Helhetstänk:

- Ett exempel tas upp angående en busshållplats där det finns en diskrepans mellan om den är anpassad eller inte. Detta beror delvis på ekonomiska konflikter och intressen. Gruppen föreslår att man bör överväga universell utformning och se på helheten på ett annat sätt, inklusive möjligheten att anpassa fordon.

Behov av ökad dialog:

- Det påpekas att gruppen arbetar för mycket i stuprör och att det finns olikheter i kunskap inom olika områden. För att lösa detta föreslår de att det behövs mer tvärvetenskaplig kommunikation och samarbete.

Försämring av resurser över tid:

- Uppfattning att det har skett en försämring av resurserna under de senaste 10 åren. Detta är en oroande trend som behöver hanteras.

Fråga om experter eller gemensam kompetens:

- Det förs diskussioner om huruvida det är bäst att ha särskilda experter eller att alla bör ha en ökad medvetenhet om olika aspekter av planeringsprocessen. Detta kan ses som en del av försöket att undvika att arbeta i stuprör och främja en mer holistisk syn på planeringen.
- Integrera tillgänglighet och universell utformning i upphandlingsprocessen och bygglovsförfaranden. Det föreslås att policys kring tillgänglighet bör inkludera rådgivning och att krav på tillgänglighetssakkunniga kan ställas vid bygglov. Behovet av fler tillgänglighetsexperter betonas, särskilt med tanke på lagkrav, men det påpekas att tillgänglighet ofta bara beaktas i början av processen och behöver integreras genom hela kedjan. Trots att det finns standarder och föreskrifter kring universell utformning och tillgänglighet är medvetenheten om dem inte alltid tillräcklig. Slutligen, att följa lagar och föreskrifter om tillgänglighet framhålls som viktigt för att säkerställa att miljöer och infrastruktur blir tillgängliga för alla.

Funktionsrätt Gävle

Betydelsen av universell utformning:

- Ett sätt att tänka i hela processen, inkludera användare och flexibilitet oavsett byggnader, platser utomhus. Lösning som orsakar så få problem som möjligt. Tror inte på en perfekt lösning, ska finnas sätt att kunna lösa det på plats och det ska gå att räkna ut oberoende av funktionsförmåga. Slippa särlösningar och tänkt på allas behov när man bygger och planerar i staden oavsett om det är i staden eller på andra platser. Tänk rätt redan från början så att så många som möjligt kan ha nytta av det.

Dåliga exempel:

- Inkluderar bristande planering som leder till ineffektiva lösningar, som att behöva ta omvägar på grund av bristande tillgänglighet, till exempel Tullhuset, vägar där alla ska dela plats, eller där man ska gå med rullator på småsten. Dessutom belyses bristen på hänsyn till personer med hörselskador, vilket exemplifieras genom avsaknaden av hörselslingor på offentliga platser eller när man inte marknadsför att hörselslingor finns. Dåliga exempel när man glömmer att fråga målgruppen för att lösa ett problem.

Goda exempel

- Visar hur universell utformning kan implementeras framgångsrikt, som att bygga stadsmiljöer som är tillgängliga för personer med olika behov, Karlstad är ett bra exempel. Gävle teater

och Staffankyrkan är andra bra exempel där man också lyssnat på målgruppen. Exempel på företag som anpassar sina produkter efter användarnas behov, vilket visar vikten av att lyssna på dem som har mest behov av förändring, syltburkar är ett exempel som genom att lyssna på den grupp med störst behov ökade tillgängligheten för alla- istället för att utgå från 80% utgå från de 20%.

- Diskussioner och initiativ från myndigheter som Boverket pekar på behovet av att sprida kunskap och utbilda om universell utformning inom byggsektorn. Utmaningar och risker diskuteras också, särskilt med tanke på kommande förändringar i byggreglerna och behovet av tydlig vägledning och utbildning för att säkerställa tillgänglighet i framtida byggprojekt.

Resurser:

- Vill man nyttja kompetens måste det finnas arvodering för uppdraget.

Återkoppling:

- Återkopplingen saknas från större konferenser, vad händer? Cykel och gångplanen. Men funktionsrättsrörelsen kanske skulle behöva följa upp mer själva. Innan Agnes/kulturhuset byggdes och att det var ett extra funktionsrättsråd, för det var inte inritat. Det var viktigt! Men har inte satt slutresultatet än.

Föreningsnätverket

Saknar forskning om samhällsekonomiska effekter. Bygger vi inte tillgängliga byggnader så blir det mycket pengar på anpassningar. Studera samhällsekonomisk nytta, järnvägsperonger. Kommuners enskilda lösningar med färdtjänst.

Vad universell utformning innebär:

- Man ska kunna vara självgående oavsett vilka begränsningar man har, psykiska eller kroppsliga.
- Markeringar och symboler är viktiga: Tydliga ingångar och avgränsningar: så man vet vart man ska.
- Utifrån synsättning så är starka kontraster viktiga. Bättre med mindre glas och istället mer färg. Bra med markering på varje trappsteg.
- Har man ett funktionshinder så ska man få vara med från första början att kunna påverka utformningen för bättre utformning.
- Bra att tänka på att det även kan innefatta lugn miljö och lugna zoner.
- Alla gatupratarna: i vägen på gatan. Borde räcka med ett skyltfönster.

Goda exempel:

- Gångstråket vid Drottningatan. Räffalde betongplattor gator är positivt för att ta sig runt. Dock så är det blandat då det är blandade färdmedel, så det kan komma cyklar där.
- Bra med bänkar i vissa områden- exempel i viss centrum finns det mycket bänkar.
- Positivt även att medvetenheten kring vikten av universiell utformning har ökat.

Sämre exempel

- Tullhuset: om man har en intellektuell funktionsnedsättning så är snurren vid entrén ett problem.

- Problematiskt att cyklar och gående blandas. Ofta kan de komma cyklar i höga hastigheter.
- I vissa områden skulle det behövas mer bänkar.
- Vissa Restauranger behöver även bli bättre på att anpassas efter universell utformning. Exempelvis om det endast finns höga stolar och bord så blir dessa otillgängliga för vissa.
- Språkligexkludering: nya trender i samhället där man på exempelvis restaurang pratar endast engelska. Problematiskt och exkluderande. Bra även att man använder lätt svenska eller ord som alla förstår.
- Att man endast kan betala med kort kan även vara exkluderande.
- Gatupratare på gatan är ett annat exempel och är i vägen – vid skyltfönster borde räcka.
- Att det parkeras bilar/skåpbilar på trottoarerna är även problematiskt och hindrar framkomligheten när det inte är en avlastningszon. Extra problematiskt om dessa inte markeras ut.
- Otydlighet med symboler eller otydlig kontrastering: exempelvis inuti köpcentrum där golvet är vitt och blänker. Fel färg för synskadade och genererar otydlighet och skapar stress.
- Problem att det ibland finns målkonflikter och att det blir fragmentariskt. Ett exempel är från Omvårdnad Gävle. Där Boendestödjande som använder tjänstebilarna inte får använda dom till att åka till ica maxi och handla med sina brukare utan dom ska behöva åka kollektivt. Många handlar därmed istället närmare och i de mer dyra butikerna. Man hjälper med självständigheter– men stjälper då de tar skada ekonomiskt.

Möjligheter eller hinder till delaktighet och inflytande för att förbättra tillgängligheten och inkluderingen

- Använder ofta ett krångligt språk.
- Att ta hjälp av personer med egen erfarenhet från start.
- Positivt: Att en viss rörelse inom kommen som tror att kunskapen och vikten av att ta hjälp av självverfarenheter har ökat.
- Hinder: Att se över vilket behov som finns från början, därav vikten at inkludera målgrupper redan från början. Upplevelsen är att det sker för sent i processen. Exempelvis Alderholmen där man han komma långt i processen innan medboragre inkluderas – mycke är redan projekterat och blir svårt att påverka.
- Agnes Kulturhus: Där tog man in konsulter, men på slutet så tog man in funktionsrättspersoner som visade på flera fel och där man fick göra en runda till för att ”göra rätt”.
- Samskapande: ett mycket bra ord som Lillian tog upp!

Resurser

- Vi har resurser men det efterfrågas ej.
- Vi har resurser i form av människor med unika kunskaper och erfarenheter.
- Det behövs även ges bättre förutsättningar för att delta, exempel viss ges medel eller ersättning för att personer ska kunna bidra på idéell basis. Det måste finnas en balans- allt kan inte vara ideellt.
- Vi behöver även återgå till frågan – *varför det inte tas tillvara på kunskapen som finns?* Om man inte har kunskapen eller erfarenheter om hur olika personer som använder en plats så saknar man kunskapen till att förstå användarna helt och vem användaren är.

Integrera mänsklig mångfald/universell utformning i nätverket

- Kunskap inom området inom nätverket. Att det finns med på agendan och vikten av att fundera över dessa frågor.
- Måste ha bättre kunskaper om konflikterna inom de olika områdena – föreningen kan hjälpa till att synliggöra var konfliktområden finns (sitter ofta på kunskapen).
- Utmaning: återigen att civilsamhället ska arbeta ideellt. Det blir mycket i längden om det ska ske på en ideell basis.
- Det är ett demokratiskt problem: att man redan kanske är exkluderad från att delta i samhället på likvärdigt sätt och sedan att man blir exkluderad igen av att inte kunna röra sig ute på samma sätt.
- Behöver synliggöra oss som förening att vi syns -och organisera sig.
- Ska mötas på samma nivå – genom att arvoderas och mötas på samma villkor. Exempelvis att rådet är arvoderat, så problematiskt.